

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

РЕЦЕНЗИЯ

От: доц. д-р Александър Стоянов, катедра „Икономическа социология“, УНСС

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност 05.11.01. Социология от професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научно жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 3906/12.12.2025 г. на Ректора на УНСС.

Автор на дисертационния труд: докторант Андрей Емилов Лалов

Научен ръководител: доц. д-р Андрей Нончев

Тема на дисертационния труд: „Оценка на социалното въздействие на публичните индустриални политики за развитието на микро, малките и средни предприятия в България“

1. Информация за докторанта

Андрей Емилов Лалов се дипломира в магистърската програма „Икономическа социология“ на Университета за национално и световно стопанство, през 1995 г. Андрей Лалов се е обучавал, съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 1456/28.05.2024 г. по докторска програма към катедра „Икономическа социология“ при Общикономически факултет на Университета за национално и световно стопанство по научна специалност "Социология". Обучението е осъществено първоначално в

задочна, а след това в самостоятелна форма на обучение през периода април 2015 – май 2024. През периода на докторантурата той работи и като началник отдел в Министерство на икономиката и като консултант в сферата на стратегическото планиране, оценки на политики и управление на проекти, с което професионалният опит допълва и обогатява неговата подготовка.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

А. Обем и структура

Предложеният за рецензиране дисертационен труд е в обем от 208 стандартни страници, в т.ч. приложения и списък на използваната литература. Последната включва 58 източника, от които 15 са на латиница. Избрана е класическа схема на структуриране - увод, четири глави, заключение.

Б. Актуалност на темата, цел, задачи, предмет и обект

Докторантът идентифицира един съществен парадокс в съвременното публично управление на България: докато страната усвоява значителни финансови ресурси от ЕС за стимулиране на индустрията, оценката за социалните последици от тези мащабни интервенции остава в периферията.

Основната цел – „да се направи оценка на социалното въздействие на публичните политики за развитие, реализирани в рамките на ОПИК“ (стр. 26) – е формулирана ясно и напълно кореспондира с идентифицирания проблем.

Задачите, които са формулирани с оглед постигане на целта, са в логическа последователност и йерархия, като всяка следваща надгражда предходната:

1. Преглед и анализ на съществуващите политики: Тази задача коректно позиционира изследването в по-широкия исторически и политически контекст.
2. Анализ на елементите на ОПИК 2014-2020: С тази задача се стеснява фокусът към конкретния обект на изследване.
3. Идентифициране и анализ на заинтересованите страни и въздействието върху тях: Тази задача представлява ядрото на изследователската работа и е пряко насочена към събирането на емпирични данни за социалните ефекти.

Разграничението между обект и предмет на изследването е направено коректно и с необходимата прецизност. **Обект на изследването** са „политиките за развитие на българската индустрия, предметизирани чрез „Оперативна програма Иновации и конкурентоспособност" 2014-2020“ (стр. 28). Това е правилният избор, тъй като обектът обхваща самото явление в неговата цялост – политиките, въплътени в конкретен програмен инструмент. **Предмет на изследването** е „социалното въздействие на националните индустриални политики върху микро, малките и средни предприятия в България“ (стр. 28). Предметът успешно изолира конкретния аспект, който ще бъде анализиран – социалните ефекти, с което се избягва прекалено широкият обхват.

Подходът на докторанта за последователна операционализация и стесняване на обхвата е логически обоснован. От всички индустриални политики се преминава към

конкретна оперативна програма (ОПИК), от нея към конкретен приоритет („Предприемачество и капацитет за растеж на МСП“), след това към конкретна интервенция („Подобряване на производствения капацитет в МСП“), а накрая анализът е териториално фокусиран върху Южен централен регион.

В. Структура и съдържание на дисертационния труд

Структурата на дисертацията съдържа Увод, 4 глави, Заключителни бележки и препоръки и Приложения (използваните анкетна карта и сценарий за дълбочинно интервю).

В **Увода** докторантът аргументира актуалността на проблема. Дисертационната теза, че „оценката на социалното въздействие на ОПИК, не се използва в достатъчна степен за подобряване на качеството на интервенциите и респективно на засилване на техния положителен социален ефект“ (стр. 29), е формулирана ясно и задава подхода на цялото изследване.

Първа глава „Публични индустриални политики в България и ЕС“ изгражда фундаменталния исторически, институционален и стратегически контекст на дисертационния труд. Докторантът демонстрира умение за системен анализ, позиционирайки националните политики в по-широката европейска рамка чрез няколко основни идеи.

На първо място е извършен задълбочен исторически преглед на три етапа: от Освобождението до 1944 г., епохата на централизираното планиране и прехода към пазарна икономика. Този анализ е критичен за разбирането на липсата на традиции в стратегическото планиране и обяснява настоящите дефицити в капацитета на администрацията и бизнеса.

Централна теза е определящата роля на Европейския съюз след 2007 г. Доказва се, че българската индустриална политика е производна на европейската кохезионна рамка, като Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ (ОПИК) е основният ѝ носител. Разгледани са стратегически документи като „Европа 2020“ и хоризонталните принципи, които подготвят почвата за социална оценка.

В контекста на общите задачи, тази глава решава **първата задача**: „Да се направи преглед и анализ на съществуващите български индустриални политики“ (стр. 26). Главата не се ограничава със сухо изброяване на документи, а представя политиките в тяхната еволюция, анализира факторите, които им влияят (исторически, политически, европейски). В глава 1 частично започва изпълнението и на **втората задача**: „Да се анализират елементите на програмата и проектния цикъл на ОПИК 2014-2020“ (стр. 27). Като представя стратегическата и законова рамка на ОПИК, главата полага основите за по-детайлния анализ на програмните елементи, който се извършва в следващите части на труда.

Втора глава, озаглавена „Теоретични постановки и принцип на партньорството при оценките на социалното въздействие в България“, функционира като концептуалното ядро на дисертационния труд. Докторантът изгражда солидна социологическа обосновка, като разглежда Оценката на социалното въздействие (ОСВ) не просто като технически инструмент, а чрез призмата на класически теории. Чрез

теорията за обществения договор индустриалното развитие се тълкува като споразумение, изискващо социална справедливост, а функционалисткият подход подчертава ролята на политиките за поддържане на кохезия и стабилност.

Паралелно с това е направен системен преглед на еволюцията на дисциплината от екологичните оценки до самостоятелно поле, като са представени ключови автори и принципи. Тази теоретична работа изпълнява важни методологически функции за цялото изследване. Тя конструира аналитичния модел за интерпретация на емпиричните данни и операционализира понятието „социално въздействие“ с неговите измерения като качество на живот и култура. Накрая, главата формулира нормативните критерии за „добра“ оценка, включващи прозрачност и устойчивост, които служат като еталон за анализ на българските практики в следващите части на труда.

Трета глава „Методология на дисертационното изследване“ функционира като връзка между теоретичната рамка и емпиричния анализ, като детайлно обосновава изследователския дизайн. Авторът възприема смесен подход, който комбинира количествени методи чрез анкети с бенефициенти и качествени методи чрез дълбочинни интервюта с експерти. Тази стратегия позволява триангулация на данните, при която количествените резултати очертават мащаба на явленията, а качествените осигуряват необходимия контекст и обяснение на процесите. Изследването е дефинирано като последваща оценка, извършвана след приключване на интервенциите.

Съществен принос на главата е създаването на система от индикатори, която трансформира абстрактни теоретични понятия като конкурентоспособност и човешки капитал в конкретни измерими величини. Методологията очертава и териториалния обхват, фокусиран върху Южен централен район, както и целевите групи и използваните инструменти за събиране на първични и вторични данни. Главата е изцяло посветена на подготовката за решаването на третата, основна емпирична задача на дисертацията: „Да се идентифицират и анализират заинтересованите страни и целевите групи на ОПИК и въздействието върху тях на реализираните процедури за безвъзмездна помощ“ (стр. 27).

Четвърта глава, озаглавена „Анализ и оценка на социалното въздействие на финансираните от ОПИК индустриални политики“, функционира като емпиричното ядро на дисертационния труд. В нея авторът прилага разработената методология, за да верифицира работните хипотези и да даде обоснован отговор на изследователските въпроси.

Количественият анализ на данните от бенефициентите разкрива отчетлива асиметрия в резултатите от индустриалните политики. Налице са силни икономически и производствени ефекти, изразяващи се в повишена производителност, автоматизация и обем на инвестициите, което доказва технологичния успех на програмата. В контраст на това, социалните измерения като заетост, заплащане и социални придобивки се оценяват като слаби, което подкрепя тезата, че те се явяват по-скоро страничен, а не целенасочен резултат. Изследването регистрира и ключово противоречие в нагласите на бизнеса – макар предприемачите да подкрепят принципно социалното благополучие, те възприемат конкретните социални и екологични регулации като заплаха за своята конкурентоспособност.

Тези количествени тенденции намират своето обяснение чрез качествения анализ на експертните интервюта. Участниците критикуват дизайна на политиките като тромав,

силно формализиран и неадаптивен към динамичната среда. Партньорството се описва като повърхностно, доминирано от частни интереси, вместо от търсене на обществен консенсус. Експертите акцентират и върху липсата на интеграция между различните програми, като посочват ясните „демаркационни линии“ между ОПИК и ОП „Развитие на човешките ресурси“ като основна пречка за постигането на устойчиви социални ефекти.

Чрез този анализ главата изпълнява основната задача на дисертацията – да идентифицира и анализира въздействието върху заинтересованите страни. Докторантът успешно потвърждава хипотезите, че социалните ефекти не се измерват систематично и не се вземат предвид при формулирането на нови политики, както и че задължителните оценки не съдържат реална оценка на социалното въздействие.

Текстът демонстрира способността на автора за критичен анализ и извежда аргументирани изводи за неизползвания потенциал на инструментите за оценка.

Финалната част на дисертационния труд „Заключение, изводи и препоръки“ представлява синтез на цялостното изследване. Изводите са групирани в три логически направления, които отразяват основните аспекти на изследвания проблем: Изводи относно стратегическото програмиране: потвърждава се централната хипотеза на труда. Изводи относно оперативното изпълнение: анализът на конкретните интервенции показва, че те се възприемат по-скоро като технически инструменти за усвояване на бюджети, а не като носители на политика с цел постигане на конкретно въздействие. Изводи относно социалните ефекти: докторантът убедително доказва, че социалните ефекти са непланиран, страничен резултат, а не целенасочено търсено въздействие. Наблюдават се положителни ефекти (подобро условия на труд, нужда от по-висока квалификация), но те са локални, ограничени и с ниска устойчивост в дългосрочен план.

Препоръките са най-силният приложен принос на дисертацията. Те са структурирани в три нива – стратегическо, оперативно и методологическо – което показва системен подход към решаването на проблема.

Групата Методологически препоръки (свързани с ОСВ) е особено ценна, защото е насочена към изграждането на липсващия капацитет. Разработването на унифицирана методика за ОСВ, интегрирането ѝ във всички фази на проектния цикъл и създаването на звена за ОСВ в администрацията са ключови стъпки за превръщането на социалната оценка от академично упражнение в реален инструмент за управление.

В заключителните бележки докторантът отговаря на изследователските въпроси, поставени в началото, и очертава приносите на своя труд. Това демонстрира завършеност на изследователския цикъл. Заключителната част на дисертацията синтезира резултатите от цялото изследване, като не се ограничава с констатации, а предлага конкретни, приложими решения на идентифицираните проблеми.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Теоретичните приноси на труда се изразяват в систематизирания анализ на еволюцията на българските индустриални политики и тяхната зависимост от европейската рамка, както и в създаването на специализиран методологически дизайн за измерване на социалното въздействие.

Емпиричните резултати очертават ясна тенденция на силни икономически ефекти, свързани с производителност и автоматизация, които контрастират със слабия напредък в социалните аспекти като заплащане и условия на труд. Изследването регистрира структурно противоречие при бизнеса, който принципно подкрепя социалните цели, но на практика възприема регулациите като заплаха за конкурентоспособността.

Анализът доказва наличието на системни административни дефицити и формално партньорство, като същевременно установява, че финансовите инструменти не намаляват регионалните дисбаланси, а по-скоро ги затвърждават чрез концентрация на ресурси в икономически силните райони.

4. Оценка на получените научни и научно-приложни приноси

1. Научни (теоретични) приноси

Принос 1 (Концептуален): Трудът допринася за концептуализацията на Оценката на социалното въздействие в българския контекст. Като свързва ОСВ с фундаментални социологически теории, дисертацията я извежда от чисто техническата ѝ рамка и я утвърждава като легитимен и необходим социологически подход за анализ на публични политики.

Принос 2 (Методологически): Основният методологически принос е създаването на валидиран модел за операционализация на социалните въздействия чрез разработената система от индикатори. Този модел може да служи като основа за бъдещи изследвания и за изграждането на национални стандарти за мониторинг.

Принос 3 (Емпиричен): Изследването запълва значителна празнина в научното познание като предоставя първите систематични емпирични данни за социалните ефекти от ОПИК.

2. Научно-приложни (практически) приноси

Принос 4 (Диагностичен): Изследването предоставя на публичните институции задълбочена и емпирично обоснована диагностика на провалите в сегашния модел на програмиране и оценка. Идентифицирани са конкретни слаби звена в политическия цикъл, което е първа стъпка към тяхното отстраняване.

Принос 5 (Нормативен/Препоръчителен): Дисертацията предлага цялостна, структурирана и работеща пътна карта за реформа в областта на оценката на политики. Препоръките са разпределени на три нива (стратегическо, оперативно, методологическо), което ги прави директно приложими за различни нива на управление.

Принос 6 (Инструментален): Разработените анкетна карта и сценарий за интервю представляват готови за ползване или адаптиране инструменти за управляващи органи, оценителски екипи и изследователи, които искат да провеждат подобни оценки.

В обобщение, дисертацията на Андрей Лалов успешно постига и двете цели на едно докторско изследване: от една страна, генерира нови и оригинални научни резултати, а от друга трансформира тези резултати в приноси, които имат реален потенциал да подобрят практиката на публичното управление в България.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

От докторанта е представен списък от 3 публикации, свързани с дисертацията. Публикациите отговарят на необходимите нормативни изисквания (брой и качество) и включват:

1. Лалов, А. (2021) „Оценките на социалното въздействие на публичните индустриални политики в България – специфики и проблеми“, Сборник „Докторантски четения 7“, УНСС, стр. 74-84
2. Лалов, А. (2025) „Оценката на социалното въздействие и гражданското участие в процеса на разработване и управление на публични политики за индустриално развитие“, Сборник „50 години катедра „Икономическа социология“, УНСС, стр. 436-447
3. Лалов, А. (2025) „Ограничения пред активното използване на оценки на социалното въздействие като инструмент за създаване и реализация на политики за развитие на индустрията в България“, Сборник „Икономика, общество и човешки ресурси в предизвикателство на времето: Сборник с доклади от научна конференция за студенти и докторанти, 22 април 2025 г., гр. София“ УНСС

6. Оценка на автореферата

Представеният автореферат е пълноценно и добре структурирано резюме на дисертационния труд. Той успешно изпълнява основната си функция – да предостави проведеното изследване, неговите основни резултати, изводи и приноси. Авторефератът следва стриктно логиката и структурата на пълния текст, като запазва правилния баланс между теоретико-методологическа обосновка и представяне на емпиричните резултати. Той изпълнява нормативните изисквания и служи като добра основа за оценка на дисертацията.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Представеният дисертационен труд има високо научно и методологическо ниво. Направените анализи са задълбочени, а изводите са добре аргументирани. На този фон, бележките засягат дискуссионни въпроси и препоръки за бъдещи научни търсения и не омаловажават цялостната положителна оценка на дисертацията.

1. Критични бележки

Относно представителността на емпиричното изследване: Основна бележка следва да бъде обемът на извадката в количественото изследване (83 респондента). Макар авторът коректно да отбелязва, че данните имат по-скоро илюстративен характер, правенето на генерални изводи за „индустриалните политики в България“ на базата на тази извадка е рисковано. Резултатите са валидни по-скоро за активните бенефициенти в Южен централен район, отколкото за цялата съвкупност от МСП в страната.

Териториален обхват спрямо заглавието: Заглавието на дисертацията визира „индустриалните политики в България“, но емпиричната част е фокусирана изключително върху Южен централен район (ЮЦР). Това създава известно разминаване между заявката в заглавието и реалния обхват на полевата работа. Липсва сравнителен анализ със „слаб“ район (напр. Северозападен), което би дало по-пълна картина на социалните дисбаланси.

Връзката между теория и емпирия: Втора глава прави много сериозен теоретичен обзор (Дюркем, Парсънс, Ролс), но в емпиричната част (Глава 4) връзката с тези класически теории леко избледнява за сметка на чисто оперативния анализ на ОПИК. Би било добре функционалисткият модел да бъде по-ясно „приложен“ при тълкуването на данните за заетостта.

2. Препоръки за бъдещо развитие на приносите

Апробиране на методиката в други региони: Препоръчвам на дисертанта да разшири приложението на разработената методика за Оценка на социалното въздействие (ОСВ) и върху други райони за планиране, особено такива с по-ниска икономическа активност, за да се проверят хипотезите в различна среда.

Практическо ръководство: Разработената система от индикатори (Таблица 3) и методиката имат потенциал да се превърнат в практическо помагало или наръчник за администрацията (Управляващите органи), което да се ползва при програмирането на периода 2021-2027 (и следващия).

3. Въпроси към дисертанта (за защита)

Въпрос за баланса между икономически и социални цели:

„В дисертацията констатирате, че бизнесът възприема екологичните и социалните регулации едновременно като възможност за модернизация и като заплаха за конкурентоспособността. Според Вашите изследвания, къде е пресечната точка? Какъв конкретен механизъм или стимул (освен грантовете) би накарал българските МСП да приемат социалното въздействие като вътрешна ценност, а не като административна тежест?“

Въпрос за механизма на партньорство:

„Твърдите, че принципът на партньорство в България е силно формализиран и доминиран от държавната администрация. Ако имахте възможност да промените нещо в нормативната уредба или в работата на Комитетите за наблюдение, какво би било то, за да се гарантира реален глас на гражданското общество?“

8. Заключение

Представеният труд представлява цялостно, завършено и значимо научно изследване, посветено на актуален и сложен проблем на границата между икономическата социология, оценката на политики и публичната администрация. Докторантът е демонстрирал способност самостоятелно да формулира изследователски проблем, да изгради адекватна теоретична и методологическа рамка и да проведе емпирично изследване, чиито резултати имат както научни приноси, така и висок научно-приложен потенциал. Дисертацията е разработена в съответствие с нормативните изисквания за присъждане на образователната и научна степен „доктор“, отразени в Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), на Правилника за неговото приложение и на Правилника за организацията и провеждането на конкурси за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в УНСС.

На тази основа изразявам положително становище, като предлагам на уважаемото научно жури да присъди на докторант Андрей Емилов Лалов образователната и научна степен „Доктор“ по научна специалност 05.11.01. Социология от професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата.

09.01.2026

София

доц. д-р Александър Стоянов

UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMY

ACADEMIC REVIEW

From: Assoc. Prof. Alexander Stoyanov, PhD, Department of Economic Sociology, UNWE

Regarding: Dissertation for the award of the educational and scientific degree "Doctor" (PhD) in the scientific specialty 05.11.01. Sociology, within professional field 3.1. Sociology, Anthropology, and Cultural Sciences.

Legal Basis for the Submission of the Review: Participation in the Scientific Jury for the defense of the dissertation pursuant to Order № 3906/12.12.2025 of the Rector of the UNWE.

Author of the Dissertation: Doctoral Candidate Andrey Emilov Lalov

Scientific Supervisor: Assoc. Prof. Andrey Nonchev, PhD

Topic of the Dissertation: "Assessment of the Social Impact of Public Industrial Policies for the Development of Micro, Small, and Medium-Sized Enterprises in Bulgaria"

1. Information regarding the Doctoral Candidate

Andrey Emilov Lalov graduated from the Master's program in "Economic Sociology" at the University of National and World Economy in 1995. Pursuant to Order № 1456/28.05.2024 of the Rector of the UNWE, he has been enrolled in the doctoral program at the Department of Economic Sociology, Faculty of General Economics, in the scientific specialty "Sociology." The doctoral training was initially conducted in a part-time format and subsequently transitioned to an independent study form during the period from April 2015 to May 2024. Throughout his doctoral candidacy, he has also served as a Head of Department at the Ministry of Economy and as a consultant in the fields of strategic planning, policy evaluation, and project management—professional experiences that significantly complement and enrich his academic and research preparation.

2. General Characteristics of the Presented Dissertation

A. Volume and Structure

The dissertation submitted for review consists of 208 standard pages, including appendices and a list of references. The bibliography comprises 58 sources, 15 of which are in Latin script. A classical structural scheme has been adopted: an introduction, four chapters, and a conclusion.

B. Relevance of the Topic, Aim, Tasks, Subject, and Object

The doctoral candidate identifies a fundamental paradox in contemporary public management in Bulgaria: while the country absorbs significant financial resources from the EU to

stimulate industry, the assessment of the social consequences of these large-scale interventions remains relegated to the periphery.

The primary aim—"to evaluate the social impact of public development policies implemented within the framework of OPIC" (p. 26)—is clearly formulated and fully corresponds to the identified problem.

The tasks formulated to achieve this aim follow a logical sequence and hierarchy, with each subsequent task building upon the previous one:

1. **Review and analysis of existing policies:** This task correctly positions the research within a broader historical and political context.
2. **Analysis of the elements of OPIC 2014-2020:** This task narrows the focus toward the specific object of study.
3. **Identification and analysis of stakeholders and the impact upon them:** This task constitutes the core of the research work and is directly aimed at collecting empirical data on social effects.

The distinction between the object and subject of the study is made correctly and with the necessary precision. The **object of the study** is defined as "the policies for the development of Bulgarian industry, objectified through the 'Operational Programme Innovation and Competitiveness' (OPIC) 2014-2020" (p. 28). This is an appropriate choice, as the object encompasses the phenomenon in its entirety—the policies embodied in a specific programmatic instrument. The **subject of the study** is "the social impact of national industrial policies on micro, small, and medium-sized enterprises in Bulgaria" (p. 28). The subject successfully isolates the specific aspect to be analyzed—the social effects—thereby avoiding an overly broad scope.

The candidate's approach of sequential operationalization and narrowing the scope is logically justified. The analysis moves from all industrial policies to a specific operational program (OPIC), from there to a specific priority ("Entrepreneurship and Capacity for Growth of SMEs"), then to a specific intervention ("Improving Production Capacity in SMEs"), and finally, the analysis is territorially focused on the South Central Region.

C. Structure and Content of the Dissertation

The structure of the dissertation includes an Introduction, 4 Chapters, Concluding Remarks and Recommendations, and Appendices (the survey questionnaire and the in-depth interview scenario used).

In the **Introduction**, the candidate argues the relevance of the problem. The dissertation thesis that "the assessment of the social impact of OPIC is not sufficiently utilized to improve the quality of interventions and, respectively, to strengthen their positive social effect" (p. 29) is clearly articulated and establishes the approach for the entire study.

Chapter One, "Public Industrial Policies in Bulgaria and the EU," establishes the fundamental historical, institutional, and strategic context of the dissertation. The candidate demonstrates an ability for systemic analysis, positioning national policies within the broader European framework through several core ideas.

First, a thorough historical review is conducted across three stages: from the Liberation to 1944, the era of centralized planning, and the transition to a market economy. This analysis is critical for understanding the lack of traditions in strategic planning and explains the current deficits in the capacity of both administration and business.

A central thesis is the defining role of the European Union after 2007. It is demonstrated that Bulgarian industrial policy is a derivative of the European cohesion framework, with the Operational Programme "Innovation and Competitiveness" (OPIC) being its primary vehicle. Strategic documents such as "Europe 2020" and the horizontal principles that prepare the ground for social assessment are examined.

In the context of the overall tasks, this chapter fulfills the first task: "To review and analyze existing Bulgarian industrial policies" (p. 26). The chapter is not limited to a simple list of documents but presents the policies in their evolution, analyzing the factors influencing them (historical, political, European). In Chapter 1, the execution of the second task also partially begins: "To analyze the elements of the program and the project cycle of OPIC 2014-2020" (p. 27). By presenting the strategic and legal framework of OPIC, the chapter lays the foundation for the more detailed analysis of programmatic elements carried out in subsequent parts of the work.

Chapter Two, titled "Theoretical Formulations and the Partnership Principle in Social Impact Assessments in Bulgaria," functions as the conceptual core of the dissertation. The candidate builds a solid sociological justification, treating Social Impact Assessment (SIA) not merely as a technical instrument but through the prism of classical theories. Through social contract theory, industrial development is interpreted as an agreement requiring social justice, while the functionalist approach emphasizes the role of policies in maintaining cohesion and stability.

Parallel to this, a systemic review of the discipline's evolution is provided, tracing it from environmental assessments to an independent field, presenting key authors and principles. This theoretical work performs essential methodological functions for the entire study. It constructs the analytical model for the interpretation of empirical data and operationalizes the concept of "social impact" through dimensions such as quality of life and culture. Finally, the chapter formulates normative criteria for "good" assessment, including transparency and sustainability, which serve as a benchmark for analyzing Bulgarian practices in the following parts of the work.

Chapter Three, "Methodology of the Dissertation Research," acts as a link between the theoretical framework and the empirical analysis, providing a detailed justification of the research design. The author adopts a mixed-method approach, combining quantitative methods via surveys with beneficiaries and qualitative methods through in-depth interviews with experts. This strategy allows for data triangulation, where quantitative results outline the scale of phenomena and qualitative results provide the necessary context and explanation of processes. The study is defined as an ex-post evaluation, conducted after the completion of the interventions.

A significant contribution of this chapter is the creation of a system of indicators that transforms abstract theoretical concepts such as competitiveness and human capital into concrete, measurable quantities. The methodology also outlines the territorial scope, focused

on the South Central Region, as well as the target groups and the instruments used for primary and secondary data collection. The chapter is entirely dedicated to preparing for the fulfillment of the third, primary empirical task of the dissertation: "To identify and analyze the stakeholders and target groups of OPIC and the impact upon them of the implemented grant procedures" (p. 27).

Chapter Four, titled "Analysis and Evaluation of the Social Impact of OPIC-funded Industrial Policies," serves as the empirical core of the dissertation. In it, the author applies the developed methodology to verify working hypotheses and provide a reasoned answer to the research questions.

The quantitative analysis of data from beneficiaries reveals a distinct asymmetry in the outcomes of industrial policies. There are strong economic and production effects, manifested in increased productivity, automation, and investment volume, which proves the technological success of the program. In contrast, social dimensions such as employment, remuneration, and social benefits are rated as weak, supporting the thesis that they appear more as a side effect rather than a deliberate result. The study also records a key contradiction in business attitudes—while entrepreneurs support social well-being in principle, they perceive specific social and environmental regulations as a threat to their competitiveness.

These quantitative trends find their explanation through the qualitative analysis of expert interviews. Participants criticize the policy design as cumbersome, highly formalized, and non-adaptive to the dynamic environment. Partnership is described as superficial, dominated by private interests rather than a search for public consensus. Experts also highlight the lack of integration between different programs, pointing to the clear "demarcation lines" between OPIC and the OP "Human Resources Development" as a major obstacle to achieving sustainable social effects.

Through this analysis, the chapter fulfills the primary task of the dissertation—to identify and analyze the impact on stakeholders. The candidate successfully confirms the hypotheses that social effects are not systematically measured or taken into account when formulating new policies, and that mandatory assessments do not contain a real evaluation of social impact. The text demonstrates the author's capacity for critical analysis and derives reasoned conclusions about the untapped potential of assessment instruments.

The **final part of the dissertation, "Conclusion, Findings, and Recommendations,"** represents a synthesis of the entire study. The findings are grouped into three logical directions reflecting the main aspects of the researched problem: *Findings regarding strategic programming*: confirming the central hypothesis of the work. *Findings regarding operational implementation*: the analysis of specific interventions shows that they are perceived more as technical instruments for budget absorption rather than as policy vehicles aimed at achieving specific impacts. *Findings regarding social effects*: the candidate convincingly proves that social effects are an unplanned, secondary result rather than a purposefully sought impact. Positive effects are observed (improved working conditions, need for higher qualifications), but they are local, limited, and have low long-term sustainability.

The recommendations are the strongest applied contribution of the dissertation. They are structured across three levels—strategic, operational, and methodological—demonstrating a systemic approach to solving the problem.

The group of **Methodological Recommendations** (related to SIA) is particularly valuable because it is aimed at building missing capacity. Developing a unified methodology for SIA, integrating it into all phases of the project cycle, and creating SIA units within the administration are key steps for transforming social assessment from an academic exercise into a real management tool.

In the concluding remarks, the candidate answers the research questions posed at the beginning and outlines the contributions of his work. This demonstrates the completion of the research cycle. The final part of the dissertation synthesizes the results of the entire study, not limiting itself to findings but offering specific, applicable solutions to the identified problems.

3. Evaluation of the Obtained Scientific and Scientific-Applied Results

The theoretical contributions of the work are expressed in the systematized analysis of the evolution of Bulgarian industrial policies and their dependence on the European framework, as well as in the creation of a specialized methodological design for measuring social impact.

The empirical results outline a clear trend of strong economic effects related to productivity and automation, which contrast with the weak progress in social aspects such as wages and working conditions. The study records a structural contradiction in business, which theoretically supports social goals but in practice perceives regulations as a threat to competitiveness.

The analysis proves the presence of systemic administrative deficits and formal partnership, while simultaneously establishing that financial instruments do not reduce regional imbalances but rather reinforce them through the concentration of resources in economically strong areas.

4. Evaluation of the Obtained Scientific and Scientific-Applied Contributions

Scientific (Theoretical) Contributions

Contribution 1 (Conceptual): The work contributes to the conceptualization of Social Impact Assessment in the Bulgarian context. By linking SIA with fundamental sociological theories, the dissertation elevates it from its purely technical framework and establishes it as a legitimate and necessary sociological approach for analyzing public policies.

Contribution 2 (Methodological): The primary methodological contribution is the creation of a validated model for the operationalization of social impacts through the developed system of indicators. This model can serve as a basis for future research and for the construction of national monitoring standards.

Contribution 3 (Empirical): The study fills a significant gap in scientific knowledge by providing the first systematic empirical data on the social effects of OPIC.

Scientific-Applied (Practical) Contributions

Contribution 4 (Diagnostic): The research provides public institutions with a profound and empirically grounded diagnosis of the failures in the current model of programming and evaluation. Specific weak links in the policy cycle have been identified, which is the first step toward their elimination.

Contribution 5 (Normative/Recommendatory): The dissertation offers a comprehensive, structured, and working roadmap for reform in the field of policy evaluation. The recommendations are distributed across three levels (strategic, operational, methodological), making them directly applicable to different levels of management.

Contribution 6 (Instrumental): The developed survey questionnaire and interview scenario represent "ready-to-use" or adaptable tools for managing authorities, evaluation teams, and researchers who wish to conduct similar assessments.

In summary, Andrey Lalov's dissertation successfully achieves both goals of a doctoral study: on one hand, it generates new and original scientific results, and on the other, it transforms these results into contributions that have real potential to improve the practice of public management in Bulgaria.

5. Evaluation of the Publications on the Dissertation

The candidate has presented a list of 3 publications in Bulgarian related to the dissertation. The publications meet the necessary normative requirements (number and quality) and include:

1. Lalov, A. (2021) "Assessments of the social impact of public industrial policies in Bulgaria – specifics and problems," *Collection "Doctoral Readings 7"*, UNWE, pp. 74-84.
2. Lalov, A. (2025) "Social impact assessment and civic participation in the process of development and management of public policies for industrial development," *Collection "50 Years Department of Economic Sociology"*, UNWE, pp. 436-447.
3. Lalov, A. (2025) "Constraints on the active use of social impact assessments as a tool for the creation and implementation of industry development policies in Bulgaria," *Collection "Economy, Society and Human Resources in the Challenge of Time: Collection of reports from a scientific conference for students and doctoral candidates, April 22, 2025, Sofia"*, UNWE.

6. Evaluation of the Abstract

The presented abstract is a complete and well-structured summary of the dissertation. It successfully performs its primary function to present the conducted research, its main results, findings, and contributions. The abstract strictly follows the logic and structure of the full text, maintaining the correct balance between theoretical-methodological justification and the

presentation of empirical results. It fulfills the normative requirements and serves as a good basis for evaluating the dissertation.

7. Critical Remarks, Recommendations, and Questions

The presented dissertation possesses a high scientific and methodological level. The analyses conducted are profound, and the findings are well-reasoned. Against this backdrop, the remarks concern debatable issues and recommendations for future scientific pursuits and do not diminish the overall positive evaluation of the dissertation.

Critical Remarks

Regarding the representativeness of the empirical study: A primary remark should be the sample size in the quantitative study (83 respondents). Although the author correctly notes that the data are illustrative in nature, making general conclusions about "industrial policies in Bulgaria" based on this sample is risky. The results are valid more for active beneficiaries in the South Central Region than for the total population of SMEs in the country.

Territorial scope versus the title: The title of the dissertation refers to "industrial policies in Bulgaria," but the empirical part is focused exclusively on the South Central Region (SCR). This creates a certain discrepancy between the claim in the title and the actual scope of the fieldwork. A comparative analysis with a "weak" region (e.g., the Northwest) is missing, which would have provided a more complete picture of social imbalances.

The link between theory and empirical applications: The second chapter provides a very serious theoretical review (Durkheim, Parsons, Rawls), but in the empirical part (Chapter 4), the connection with these classical theories fades slightly in favor of the purely operational analysis of OPIC. It would have been beneficial for the functionalist model to be more clearly "applied" in the interpretation of employment data.

Recommendations for the Future Development of the Contributions

Testing the methodology in other regions: I recommend that the candidate expand the application of the developed methodology for Social Impact Assessment (SIA) to other planning regions, especially those with lower economic activity, to test the hypotheses in different environments.

Practical Manual: The developed system of indicators (Table 3) and the methodology have the potential to be transformed into a practical aid or manual for the administration (Managing Authorities) to be used in programming the 2021-2027 period (and the subsequent one).

Questions to the Candidate (for the Defense)

Question regarding the balance between economic and social goals:

"In your dissertation, you state that business perceives environmental and social regulations simultaneously as an opportunity for modernization and as a threat to competitiveness. According to your research, where is the intersection point? What specific mechanism or

incentive (other than grants) would make Bulgarian SMEs accept social impact as an internal value rather than an administrative burden?"

Question regarding the partnership mechanism:

"You claim that the partnership principle in Bulgaria is highly formalized and dominated by the state administration. If you had the opportunity to change something in the regulatory framework or in the work of the Monitoring Committees, what would it be to ensure a real voice for civil society?"

8. Conclusion

The presented work is a complete and valuable scientific study dedicated to a timely and complex problem at the boundary between economic sociology, policy evaluation, and public administration. The doctoral candidate has demonstrated the ability to independently formulate a research problem, build an adequate theoretical and methodological framework, and conduct an empirical study whose results have both scientific contributions and high scientific-applied potential. The dissertation has been developed in accordance with the normative requirements for the award of the educational and scientific degree "Doctor," as reflected in the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (ZRASRB), the Regulations for its implementation, and the Regulations for the organization and conduct of competitions for scientific degrees and academic positions at the UNWE.

On this basis, I express a positive opinion, proposing to the honorable scientific jury to award the doctoral candidate Andrey Emilov Lalov the educational and scientific degree "Doctor" (PhD) in the scientific specialty 05.11.01. Sociology, from professional field 3.1. Sociology, Anthropology, and Cultural Sciences.

09.01.2026

Sofia

Assoc. Prof. Alexander Stoyanov, PhD